

Kommissorium for ekspertudvalget på socialområdet

Danmark har en af verdens mest udbyggede socialektorer. Kommunerne yder hjælp og støtte til mere end 180.000 børn, unge og voksne på det specialiserede socialområde. Kommunerne oplever et udgiftspres på socialområdet og en stigende serviceefterspørgsel, og der anvendes i dag over 50 mia. kr. på sociale ydelser.

Regeringen og KL var i forbindelse med *Aftale om kommunernes økonomi for 2022* enige om, at udgiftspreset på det sociale område også fremadrettet vil forudsætte vanskelige prioriteringer i forhold til de øvrige velfærdsområder i kommunerne. Derfor var regeringen og KL enige om at nedsætte et ekspertudvalg, som får til opgave at komme med anbefalinger til, hvordan man kan sikre en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet.

Udvalget skal belyse og analysere følgende 5 emner:

1. ***Vi skal vide, hvad der driver udviklingen i udgifterne og borgernes indsatser.*** En effektiv udnyttelse af ressourcerne på det sociale område forudsætter en viden om, hvilke indsatser, målgrupper og bredere samfundstendenser der kan drive udgiftspreset i kommunerne. Det er vigtigt at blive klogere på, hvilken betydning udviklingen i modtagergruppen – både i forhold til aktivitet og indsatser - og de prioriteringer kommunerne foretager i deres indsatser overfor borgerne kan have for udgiftsudviklingen, herunder hvilke forskelle i udgiftsudviklingen, der findes på tværs af kommunerne. Det er også vigtigt med viden om, for hvilke målgrupper den økonomiske gevinst af en målrettet indsats for borgeren er størst, da dette kan understøtte en effektiv ressourceudnyttelse.

Det er en hovedopgave for ekspertudvalget at undersøge årsagerne til de identificerede udviklingstendenser og udgiftsudviklingen inden for de seneste år og pege på, hvilke redskaber der kan understøtte kommunernes prioriteringsopgave, så den eksisterende økonomi kan overholdes. Der vil være behov for både at se på området samlet og for bestemte indsatser og målgrupper separat for at belyse problemstillingen. Analysen vil primært omhandle sociale indsatser efter serviceloven med inddragelse af supplerende viden fra tilgrænsende områder. Det er vigtigt, at ekspertudvalget forholder sig til de rammer kommunerne er underlagt – lovgivningsmæssige, styringsmæssige og økonomiske – samt den kommunale indsats og opgavevaretagelse.

2. ***Vi skal vide hvilken forebyggelse, der kan hjælpe borgeren, før problemerne vokser.*** Kommunerne har i de senere år arbejdet målrettet med at styrke forebyggelse på det sociale område. Tidlige indsatser kan bidrage til, at især borgerne med mulighed for at opnå en bedre funktionsevne får den rette hjælp og støtte, inden deres problemer vokser sig store, så borgeren på sigt kan mestre sit eget liv.

Ekspertudvalget skal kigge på, om der aktuelt findes tilstrækkelig viden om, hvad der virker forebyggende og derigennem anviser veje til at styrke den forebyggende indsats. Ekspertudvalget kan i den forbindelse se nærmere på, hvordan målgrupper med forskellige behov i kommunernes eksisterende forebyggelsesarbejde kan hjælpes bedst muligt til at mestre eget liv. Ekspertgruppen kan bl.a. undersøge de hidtidige erfaringer med sociale investeringer, både i Danmark og internationalt, med henblik på at afdække barrierer, herunder lovgivningsmæssige, og pege på mulige løsninger. Ekspertudvalget kan i den forbindelse indtænke både fonde, civilsamfund, kommuner og stat som aktører, der spiller en afgørende rolle, når det gælder investeringer i virksomme og forebyggende indsatser for borgerne.

Ekspertudvalgets afdækning og anbefalinger fokuseres på både børn og voksne borgere med sociale og/eller psykiske problemer samt mennesker med handicap, hvor førstnævnte skal ses i sammenhæng med, at der med aftalen om ”*Børnene først*” iværksættes en tværministeriel task force, der skal se nærmere på muligheder og barrierer forbundet med at foretage sociale investeringer i udsatte børn og unge.

3. **Fokus på kerneopgaven** Det skal være et udgangspunkt for medarbejderne på det sociale område, at så stor en del af arbejdsdagen som overhovedet muligt bruges på kerneopgaven. Unødvendige registreringer, overflødig dokumentation, unødigt lange sagsfremstillinger og/eller komplicerede rammer for opgaveløsningen kan stjæle medarbejderens tid i hele styringskæden.

Ekspertudvalget skal afdække, hvad medarbejderne i dag anvender deres arbejdstid på, og hvordan forskellige arbejdsopgaver enten gavner eller er en barriere i forhold til fokus på kerneopgaven. Ekspertudvalget kan inddrage lokale erfaringer i kommunerne og de sociale tilbud, og derigennem pege på veje til afbureaukratisering, bedre sagsbehandlingsprocesser og regelforenkling – både formelle og uformelle regler. Det skal i ekspertudvalgs anbefalinger stå helt centralt, at der sættes fokus på kerneopgaven, så medarbejdernes faglighed bringes bedst og mest muligt i spil med fortsat respekt for borgernes retssikkerhed. Ekspertudvalget kan i den sammenhæng lade sig inspirere af det omfattende arbejde, der blev gennemført i forbindelse med kulegravningen på børneområdet.

4. **Vi skal gøre det, der virker.** Socialområdet har over en årrække haft fokus på vidensudvikling, bedre data og virksom socialpolitik. Målet er at borgerne oplever en større effekt af deres hjælp og dermed hurtigere og oftere blive hjulpet videre til en mere selvhjulpent tilværelse. Ekspertudvalget skal således kigge på veje til at sikre, at den eksisterende vidensdagsorden udvikles og omsættes med et styrket fokus på en virksom socialpolitik, både når der nationalt sættes en politisk retning, og når der lokalt i kommunerne og på de enkelte tilbud vælges indsatser.

Ekspertudvalget kan i den forbindelse kigge på, hvordan udbredelse og lokal forankring af vidensbaserede indsatser kan understøttes, samt om der kan udvikles eller udbredes konkrete værktøjer til at understøtte denne dagsorden lokalt.

I forlængelse heraf skal ekspertudvalget også foretage en afdækning af udfordringer og barrierer for forskningen på det sociale område, herunder komme med anbefalinger til en langsigtet strategi og handlingsplan for forskningen.

5. ***Progression for borgeren.*** Målgrupperne på det sociale område består af borgere med vidt forskellig livssituation og behov. Kommunerne har i dag et stort fokus på borgerens progression for de borgere, hvor der er et potentiale til stede. Det er både til den enkeltes og samfundets bedste, at borgere oplever progression, og at samfundet yder en solid rehabiliterende indsats. Dette skal også ses i lyset af intentionen i den kommende reform om en helhedsorienteret indsats.

Ekspertudvalget skal undersøge veje til at sikre fokus på rehabilitering for borgere, herunder hvordan eksempelvis udbredelse af tilbudsformer, der bygger bro mellem social- og almenområdet, klare mål for indsatsens effekt og varighed samt en fælles retning for social- og beskæftigelsesindsatser kan bidrage til (hvor relevant), at flere borgere, der modtager en social indsats, bliver selvhjulpne og kommer i beskæftigelse. I forlængelse heraf skal ekspertudvalget bl.a. komme med anbefalinger til, hvordan det stigende antal borgere med lettere psykiatriske lidelser kan hjælpes, så de undgår et langvarigt behov for specialiserede sociale indsatser.

Det er en afgørende forudsætning for anbefalingerne, at de bidrager til at sikre en socialpolitik, der virker, og som hjælper den enkelte og forholder sig til de rammer, som kommunerne er underlagt – lovgivningsmæssigt, styringsmæssigt og økonomisk. Midlerne skal inden for lovens rammer anvendes med omtanke, så indsatserne gavner dem, der har behov for hjælp.

Anbefalingerne fra ekspertudvalget skal være baseret på et solidt vidensgrundlag. I arbejdet skal udvalget inddrage erfaringer fra andre sektorer, lande og international viden på området.

Ekspertudvalgets anbefalinger skal understøtte en faglig og økonomisk bæredygtig udvikling på socialområde, som er baseret på viden om, hvad der virker og understøtter en social indsats med fokus på, at flere borgere støttes til at blive selvhjulpne og mestre eget liv.

Udvalget skal belyse de økonomiske og administrative konsekvenser af anbefalingerne. Anbefalingerne skal i udgangspunktet være neutrale for de offentlige finanser på langt sigt, og de skal udformes på en måde, der understøtter en stabil økonomisk ramme fremadrettet.

Ekspertudvalget er uafhængigt og sammensættes af en formand og [7] medlemmer.

Udvalget kan anbefale mulige forsøg, som det kan være relevant at gennemføre i forhold til ovenstående, og kan anmode den nedsatte styregruppe om analyser i det omfang, at udvalget finder behov herfor. Øvrige eksperter kan inddrages i udvalgets arbejde.

Ekspertudvalget sekretariatsbetjenes af Social- og Ældreministeriet (formand), Finansministeriet og KL. Sekretariatet består af en arbejdsgruppe og en styregruppe. Øvrige ministerier og aktører kan inddrages efter behov. Den eksisterende følgegruppe til ”Evaluerings af det specialiserede socialområde” knyttes til ekspertudvalget, af hensyn til bl.a. at inddrage brugerorganisationerne i arbejdet.

Udvalget skal afslutte sit arbejde primo 2023. Ekspertudvalget kan give sine anbefalinger løbende over perioden, i takt med at analysearbejdet inden for de enkelte temaer ligger færdigt. I forbindelse med forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2023 følges der op på ekspertudvalgets foreløbige arbejde.